

ES teismų sistemos reforma

Neseniai Europos Sąjungos Teisingumo Teismas pateikė pasiūlymą dėl Europos teismų sistemos reformos. Europos Sąjungos Tarybai iš esmės pritarus šiam pasiūlymui, jį dabar nagrinėja Europos Parlamentas. Šis pasiūlymas dėl reformos yra gyvybiškai svarbus, nes juo siekiama dėl Europos piliečių interesų ilgam padidinti teisingumo vykdymo veiksmingumą.

Pasiūlymo kontekstas: bylų skaičiaus augimas ir per ilgą jų nagrinėjimo trukmę

Jau kelis metus Bendrojo Teismo padėtis yra ypač sunki, nes nuolat auga jo nagrinėjamų bylų skaičius: šiame teisme iškeltų bylų skaičius išaugo nuo 398 2000 m. iki 912 2014 m. Šis įspūdingas augimas yra sistemingas ir gali tęstis.

Siekiant reaguoti į susidariusią padėtį jau buvo imtasi kelių priemonių, kurios leido labai padidinti darbo veiksmingumą ir našumą, kiek tai susiję su baigtų nagrinėti bylų skaičiumi. Vis dėlto, nepaisant šių pastangų, Bendrajam Teismui nepavyko sulėtinti neišnagrinėtų bylų likučio augimo. Vadinas, dabartinėmis aplinkybėmis Bendrasis Teismas negali tvariai ir veiksmingai susitvarkyti su jo nagrinėjamų bylų skaičiaus ir sudėtingumo augimu.

Dėl šio augančio struktūrinio disbalanso sudėtingų bylų, kaip antai ekonominių ginčų, nagrinėjimo Bendrajame Teisme trukmė ypač pailgėjo. Šiomis aplinkybėmis svarbu priminti, kad dėl per ilgos proceso trukmės gali būti pažeista Pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnyje įtvirtinta teisė į bylos išnagrinėjimą per kiek įmanoma trumpesnį laiką, o Sąjungai kyla pavojus pralaimėti bylas dėl žalos atlyginimo, kurių finansinės pasekmės teks Sąjungos biudžetui. Iš tiesų, per vienus metus Bendrajame Teisme jau buvo pareikšti **penki ieškiniai dėl žalos atlyginimo**, o bendra juose parašoma priteisti žalos atlyginimo suma siekia **26,8 milijono eurų**.

Teisingumo Teismo siūloma išeitis

Jau 2011 m. sprenddamas šią problemą Teisingumo Teismas pateikė pasiūlymą padidinti Bendrojo Teismo teisėjų skaičių nuo 27 iki 39. Šis pasiūlymas, kurį palaikė Europos Komisija, po pirmojo skaitymo patvirtino Europos Parlamentas ir kuriam iš esmės pritarė Taryba, vis dėlto negalėjo būti įgyvendintas, nes valstybės narės nesutarė dėl papildomų teisėjų skyrimo tvarkos.

2014 m. paragintas Tarybai pirmininkaujančios valstybės narės ir atsižvelgdamas į pablogėjusią padėtį, lyginant su 2011 m., Teisingumo Teismas patobulino savo pasiūlymą.

Atnaujintu pasiūlymu dėl reformos faktiškai siekiama sustiprinti bendrą Sąjungos teismų sistemos veiksmingumą ir pateikti **struktūrinių ir tvarių** sprendimų.

Svarbu pabrėžti, kad šis pasiūlymas yra intensyvių diskusijų ir pasitarimų tarp institucijų sudarančių trijų teismų (Teisingumo Teismo, Bendrojo Teismo ir Tarnautojų teismo) rezultatas. Per šias

diskusijas Bendrasis Teismas pirmenybę teikė specializuoto teismo įsteigimui, o Tarnautojų teismas pritarė pasiūlytam sprendimui. Nusprendęs, kad ankstesnė patirtis (referentų skaičiaus padidinimas arba specializuoto teismo įsteigimas) rodo, jog nėra jokios ilgalaikės alternatyvos, institucijai atstovaujantis Teisingumo Teismas pateikė pasiūlymą ir šį dabar nagrinėja Europos Sąjungos teisės aktų leidėjas.

Ką siūlo Teisingumo Teismas?

Teisingumo Teismas siūlo sukurti 21 teisėjo vietą tikslu sustiprinti Bendrąjį Teismą trimis etapais pagal tokį grafiką:

- 2015 m. padidinti teisėjų skaičių 12 teisėjų;
- 2016 m. atnaujinant Bendrojo Teismo sudėtį padidinti teisėjų skaičių 7 teisėjais integruojant Tarnautojų teismą į Bendrąjį Teismą; taip Bendrojo Teismo teisėjų skaičius išaugtų iki 47;
- 2019 m. dar kartą atnaujinant Bendrojo Teismo sudėtį teisėjų skaičius būtų padidintas dar 9 teisėjais, o bendras teisėjų skaičius pasiektų 56.

Toks suskirstymas į tris etapus pateisinamas priežastimis, susijusiomis su teismo veikla (atitiktis nuolatinei Bendrojo Teismo nagrinėjamų bylų raidai) ir su biudžetu (tikslinga išdėstyti siūlomos reformos biudžetines pasekmes keleriems biudžetiniams metams).

Primintina, kad, kaip matyti, šiuo pasiūlymu ne vien reaguojama į neatidėliotinus Bendrojo Teismo poreikius, bet pirmiausia siekiama ilgam padidinti visos Europos teismų sistemos veiksmingumą.

Visų pirma, įgyvendinus pateiktą pasiūlymą Bendrasis Teismas galės **sustabdyti neišnagrinėtų bylų skaičiaus augimą** ir pradėti likviduoti jų likutį. Vadinas, sutrumpės proceso Bendrajame Teisme trukmė, o kartu sumažės pavojus, kad Sąjungai kils atsakomybė už pareigos išnagrinėti bylą per kiek įmanoma trumpesnę laiką pažeidimą.

Be to, bus **supaprastinta** Sąjungos **teismų santvarka**, padidės jos bendras veiksmingumas, o teismų praktika taps nuoseklesnė, nes vienintelis Teisingumo Teismas, nagrinėdamas apeliacinius skundus, bus atsakingas už teisės normų aiškinimo vienodumą.

Teisingumo Teismas mano, kad dėl šios reformos Bendrasis Teismas taip pat lanksčiau nagrinės bylas: siekdamas geriau vykdyti teisingumą jis galės paskirti daugiau ar mažiau teisėjų į vieną ar kelias kolegijas, atsižvelgdamas į kiekvienos bylos poreikius ir svarbą bei į nagrinėjamų bylų raidą. Kartu reforma siekiama leisti išsaugoti ir nuolat gerinti Europos piliečių vardu vykdomo teisingumo kokybę ir skaidrumą.

Pagaliau nereikia pamiršti, kad Teisingumo Teismo nagrinėjamų bylų skaičius taip pat nuolat auga. Vadinas, sustiprinus Bendrąjį Teismą galbūt šiam bus galima perduoti kai kuriuos Teisingumo Teismo įgaliojimus, o tai yra **vienintelis sprendimas**, numatytas Sutartyse siekiant reaguoti į Teisingumo Teismo darbo krūvio didėjimą.

Numatomos pasiūlymo išlaidos

Raginas biudžeto ir teisėkūros institucijų, Teisingumo Teismas sutiko sumažinti numatomas bendras reformos išlaidas 25 %.

Taigi bendros visų trijų etapų reformos išlaidos sieks **13,875 milijono eurų** per metus, t. y. apie 0,01 % Sąjungos biudžeto (135 milijardai eurų). Lyginant su 2011 m. siūlytos reformos išlaidomis, ši suma padidėjo 23%, tačiau Bendrojo Teismo darbo krūvis per tą patį laikotarpį išaugo 43%.

Šiomis aplinkybėmis pabrėžtina, kad nepriėmus sprendimo kuo skubiau padėtis ir toliau sparčiai blogės ir tai neigiamai atsilieps Sąjungos piliečiams ir biudžetui. Iš tiesų, atsižvelgiant į su tuo susijusius didelius finansinius srautus, ilgai delsiant priimti sprendimą kils labai didelis pavojus tinkamam vidaus rinkos veikimui. Bendrajame Teisme ginčijamos Komisijos skirtos baudos ir bylose dėl valstybės pagalbos nurodytos susigrąžinti sumos siekia milijardus eurų, ir kol nepriimtas teismo sprendimas šios sumos yra blokuojamos ir vidaus rinka jų negauna.

Kontaktinis asmuo: Gitte Stadler ☎ (+352) 4303 3127